

DIE TUG OOR AMPSDRAERS

Dr. J. Visser

Inleidend 'n aantal stellings van algemene belang

1. In hierdie lesing spits ek hoofsaaklik toe op die meer praktiese sy van die onderwerp. Die teoreties-akademiese aspekte laat ek met rus a.g.v. die breë omvang van die onderwerp. U word daarvoor verwys na my proefskrif: *Die tug oor ampsdraers*.
2. Die versamelnaam "ampsdraers" word gebruik in aansluiting by die ooreenstemmende woordgebruik in art. 7° K.O. Dit gaan dus om tug oor diegene wat in die besondere ampte in die kerk dien.
3. Die Skrif en die Belydenis dui onmiskenbaar op die noodsaaklikheid van die tug, ook oor ampsdraers. By tugverval tree daar deformatsie in.
4. Die *doel* van hierdie tug oor ampsdraers is die eer van God, die heil van die gemeente, die behoud van die sondaar en die reinheid van die bediening. Vir die laaste doel word verwys na II Kor. 6 : 3: "Ons lê nie die minste hindernis in die weg nie, sodat die bediening nie beklad mag word nie."
5. Oor die *aard* van die tug oor ampsdraers kan gesê word dat dit *uit liefde* geskied en wesenlik self 'n liefdesdaad is. Ook is die tug oor ampsdraers *geestelik*, omdat dit toepassing van *sleutelmag* is en nie uitoefening van *swaardmag* nie. Dit is nie dwingend en heersend nie, maar dienend. Dit hou in dat tug oor ampsdraers nie mag geskied by wyse van geldboetes, tronkstraf, lyfstraf, weerhouding van traktement of dergelike middels nie.
6. Die subjek van die tug oor ampsdraers is eerstens Jesus Christus, as die absolute Sleuteldraer. Maar Hy gebruik ook mense as sy instrumente; hulle is die *bedienende* subjekte: dit is die lidmate in die onderlinge vermaning, maar dan veral die ouderlinge, individueel en as kerkraad, in die amp van regering. Dat die *diakens* ook as subjekte van die tug genoem word (s6 bv. Kruger, 1966, p. 467), moet as 'n dwaling aangemerkt word. (Kyk art. 37 K.O. Vergelyk ook die ondersteunende standpunte van A. Kuyper, 1883, p. 71; H. Bouwman, 1934, p. 113–116; Van der Linde, 1965 p. 102–103. Ook Bester, 1979, p. 560, art. 157).
7. Hierdie taak van die kerkraad word in art. 79 K.O. erken. Terselfdertyd, egter, word daar aan dié tugreg van die plaaslike kerkraad sekere begrensings gestel, deur die inskakeling van meerdere vergaderings in die tugproses. Later word meer hieroor gesê. Hierdie begrensing is egter nie van buite of van bo af of teen hul sin aan die plaaslike kerke opgedring nie. Die plaaslike kerke het gesamentlik en vrywillig tot hierdie begrensing ooreengekom. Hoewel dit vrywillig is, is dit egter nie opsioneel nie. Ook word die selfstandigheid van die plaaslike kerke nie daardeur ingeboet nie. Hierdeur word vir die ampsdraers meerdere regssekerheid geskep. (Vergelyk hier Janssen, 1963, p. 18–20, Bos, 1950, p. 307).

Die tugreg van meerdere vergaderings

1. Geen "presedensiële" kerkreg

Oor die tugreg van meerdere vergaderings bestaan daar sterk uiteenlopende standpunte. Die twee uiterste pole is die Independentisme en die Kollegialisme, met tussen-in baie variasies. Daar het ook baie uiteen-

lopende vertalings en vertolkings van Voetius hieroor die lig gesien.

In hierdie verband moet ons versigtig wees om nie ons uitgangspunt in die sogenaamde historiese kerkreg, in plaas van in Skrif, Belydenis en Kerkorde, te soek nie. (Kyk Van Es, 1946, p. 15) Daar moet dus met versigtigheid en onderskeiding na voorbeelde uit die verlede verwys word, asof dit vanselfsprekend gesaghebbende presedente is. In die Gereformeerde Kerke geld geen "presedensiële" kerkreg nie (dit is 'n kerkreg wat op presedente berus), maar 'n *Skrifuurlike* kerkreg (dit is 'n kerkreg wat op die Skrif gebou is). Waar Jesus Christus regeer, mag historiese gebeurtenisse en handeling nie tot vanselfsprekend-gesaghebbende riglyne verhef word nie. Tereg waarsku Greijdanus (1938 a, p. 281; s.j. b, p. 14) daarteen dat die optrede van die "vaders" nie vanself normatief is nie. Voordat dit as maatstaf vir kerklike handeling gestel word, moet dit eers aan die Skrif en die regte beginsels van die Gereformeerde Kerkreg getoets word.

2. Die tugreg van meerdere vergaderings in die Kerkorde

In die Kerkorde word nie met soveel woorde eksplisiet gesê of meerdere vergaderings selfstandige tugreg het of nie.

Die *beginsel* van die tugreg van meerdere vergaderings lê egter reeds opgesluit in art. 77 (die advies van die klassis voordat oorgegaan mag word na die tweede trap van sensuur) en art. 79 (die inskakeling van meerdere vergaderings in die tugproses oor ampsdraers). (Vergelyk ook art. 53 K.O.).

Die naburige kerkrade waarvan art. 79 praat, is *in wese* 'n "classis contracta," hoewel nie al die elemente van 'n "classis contracta" daarin aanwesig is nie. As sodanig is dit dus 'n meerdere vergadering omdat daar meer kerke teenwoordig is (vergelyk art. 41 K.O.). (Kyk Jansen, 1952, p. 188–189; Van Dellen en Monsma, 1954, p. 182).

3. Meerdere vergaderings het beperkte tugreg

Wanneer gepraat word van die tugreg van meerdere vergaderings, moet altyd in gedagte gehou word dat dit 'n *beperkte* tugreg is, volgens die bepaling van art. 30 K.O. (wat later uitvoerig bespreek sal word). Die tugreg van meerdere vergaderings beteken dus glad nie dat mindere vergaderings non-aktief gemaak word nie (M. Bouwman, 1944, p. 21–22).

Die Sinode van Emden, 1571, stel in die heel eerste artikel van sy Handeling die kardinale beginsel dat geen kerk oor ander kerke, geen predikant oor ander predikante, geen ouderling oor ander ouderlinge en geen diaken oor ander diakens enige heerskappy mag voer nie (Biesterfeld en Kuyper, 1905, p. 35). In die Kerkorde van die G.K.S.A. word hierdie beginsel in art. 84 gestel.

Voetius, wat die selfstandigheid van die plaaslike kerk ten volle handhaaf, verwys met instemming na art. 1 van die Handeling van die Emdense Sinode (1885, p. 269–270).

As 'n meerdere vergadering, onder "normale" omstandighede, die tug uitoefen *met verbygang van die plaaslike kerkraad*, sou dit neerkom op blatante kollegialisme.

Meerdere vergaderings het dus *beperkte* tugreg . . . 'n tugreg wat nie lei tot berowing en onderdrukking van die selfstandigheid van die plaaslike kerk nie.

4. Is die tugreg van meerdere vergaderings bloot 'n beslissingsreg, of ook 'n reg tot uitvoering?

4.1 Dikwels word die tugreg van meerdere vergaderings só streng beperk dat dit neerkom op 'n blote *beslissingsreg*. Die meerdere vergadering kan dus slegs *beslis* dat tug toegepas moet word. Die *uitvoering* van so 'n beslissing is egter die alleenreg van die plaaslike kerkraad.

Dit is onder andere die standpunt van Greijdenus (1938 b, p. 341). Hy sê dat die meerdere vergaderings tugwaardigheid kan *verklaar*. Aan hierdie oordeel van 'n meerdere vergadering moet die betrokke kerk dan uitvoering gee, kragtens die afspraak, wat in art. 31 K.O. vasgelê is. Die werklike skorsing of afsetting is die werk van die kerkraad, al is dit eventueel gesteun deur die meerdere vergaderings.

4.2 Voetius

Interessant is in hierdie verband die mening van Voetius. Hy sê dat meerdere vergaderings tugreg het in gevalle van wanbestuur, onmag van die mindere vergadering en hoër beroep (1663, p. 226–227; 1885, p. 190–191). Greijdenus beweer egter dat hierdie uitsonderings wat Voetius maak, nie deur regsgronde gesteun word nie.

'n Noukeurige ontleding van Voetius se standpunt bring egter aan die lig dat hy ten volle rekening hou met die bepaling van art. 30 K.O. Voetius gee toe dat daar onderskeid gemaak moet word tussen die *voorbereiding van of die beslissing tot* die banvonnis, en die *uitvoering* daarvan. Dit geld egter slegs wanner die hele kerk nie hopeloos bedorwe is nie. Hy lê nadruk daarop dat die reg en die uitoefening van die mag *vir elke plaaslike kerk ongeskonde bewaar moet word*. In geval van wanbestuur of versuim moet aan die sinode nie méér toegeken word as die voorbereiding van die vonnis en die leiding nie (1663, p. 226–227; 1885, p. 190–191).

As die grotere deel van die gemeente almal en elkeen saam met die kerkraad hopeloos bedorwe is en gevolglik ekskommunikasie verdien, dan moet of deur deputate van die sinode, of by wyse van korrespondensie die banvonnis openlik bekend gemaak word (kyk verwysing hierbo).

Indien die helpende mag van die kerke, wat met die sinodale band saamgevoeg is, nie wil of kan help nie, sê Voetius, moet die plaaslike kerk egter alleen, *sonder* die hulp van 'n meerdere vergadering, handel (1663, p. 227–228; 1885, p. 191–192). Uit hierdie bewering van Voetius word dan soms die afleiding gemaak dat dit *altyd* 'n geval moet wees van die sinode wat lei en reël, maar die plaaslike kerk wat die tug moet uitoefen. Dit gee egter nie Voetius se bedoeling suiwer weer nie.

5. Artikel 30 K.O.

5.1 Die probleme rondom die tugreg van meerdere vergaderings kan slegs sinvol opgelos word indien die bevoegdheidsbeperking van meerdere vergaderings, soos gereël in art. 30 K.O., steeds toegepas word. Dan sal die reg en die selfstandigheid van die plaaslike kerke nie aangetas word en die bevoegdheid van die meerdere vergaderings nie ongegrond ingekort word nie.

Die toepaslike gedeelte van art. 30 K.O. lui só: "Op meerdere vergaderings moet alleen sake behandel word wat nie in mindere vergaderings afgehandel kan word nie of sake wat by die meerdere vergadering tuis-hoort."

In hierdie artikel het ons een van die pragtige juwele van die presbiteriale kerkregeringstelsel, teenoor die hiërargies-sinodale stelsel van die Kollegialisme, waar die plaaslike kerk slegs 'n minder-belangrike "afdeling" van die "kerk" (= kerkverband) is. Volgens art. 30 K.O. mag 'n meerdere vergadering nie 'n saak, wat in 'n mindere vergadering afgehandel kan word, in behandeling neem nie . . . selfs al sou die betrokke mindere vergadering, om wat ter ongegronde rede ook al, self die saak na die meerdere vergadering verwys.

In hierdie artikel het ons die sleutel tot die groot probleem van die verhouding tussen mindere en meerdere vergaderings, en dus ook vir die tugreg van meerdere vergaderings.

5.2 *Regte en pligte van kerkvergaderings gewaarborg*

Art. 30 K.O. kan genoem word anti-hiërargies en anti-independensisties. Dit laat nie toe dat alles deur die meerdere vergaderings behandel word nie, en dit spreek duidelik van sake wat die kerke gemeenskaplik raak (Kamphuis, 1966, p. 85-87).

Van der Linde (1977/8, Deel II, p. 7-9) waarsku dat 'n meerdere vergadering nie die reg het om in sake van die plaaslike kerk in te gryp as die kerkraad dit self kan afhandel nie. Tog het meerdere vergaderings in buitengewone gevalle selfs die plig om in te gryp as daar wanbestuur by 'n mindere vergadering voorkom.

Die beginsel van art. 30 K.O. gaan, volgens Spoelstra (1980, p. 12), baie dieper as 'n formele aanduiding wat op 'n agende mag kom. Dit wil nie die aard van agendastukke definieer nie, maar dit wil die regte en pligte van kerkvergaderings waarborg. Dit maak 'n Bybelse beginsel, van hoe elkeen geroep is om aan die Here verantwoordelik te lewe en te werk, diensbaar in kerkvergaderings. Tegelykertyd wil dit negatief enige heerskappyvoering en magsindringing uitsluit.

5.3 *N.H.K.A. en N.G.K.*

Die beginsel van art. 30 K.O. word egter nie toegepas in die prosedure van tug oor ampsdraers wat van krag is in die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika en die Nederduitse Gereformeerde Kerk nie.

In die Wet en Bepalings van die N.H.K.A. word gestipuleer dat die tug oor ouderling en diakens deur die ringskommissie uitgeoefen word en oor bedienaars van die Woord deur die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering (N.H.K.A., 1979, p. 63-64, Bepaling III).

Volgens die Kerkorde van die N.G.K. staan ouderlinge, diakens, evangeliedienaars wat die status van predikant of proponent beklee en sendelinge onder die opsig en tug van die ring waaronder hulle ressorteer, met dien verstande dat die kerkraad se toesig oor ampsdraers die reg, om as klaer op te tree, veronderstel (N.G.K., s.j., p. 15, art. 62.3).

In albei hierdie gevalle word sake, wat deur mindere vergaderings afgehandel kan word, onder die jurisdiksie van meerdere vergaderings geplaas. Vergelyk hierteenoor art. 79 K.O. van die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika, waarin die beginsel van art. 30 K.O. in alle gevalle gerespekteer word. Alle ampsdraers staan direk onder toesig van die kerkraad, terwyl die tugreg van meerdere vergaderings nooit ten koste van die selfstandigheid van mindere vergaderings en ten koste van die beginsel van art. 30 K.O. uitgeoefen word nie.

Geldenhuis (1951, p. 330) noem hierdie verskil tussen die N.G.K. en die G.K.S.A. 'n verskil "in prosedure". In werklikheid, egter is dit veel meer as 'n blote verskil "in prosedure". Dit is 'n verskil in kerkregtelike *beginsel*, dat die kerkraad *as regeerliggaam* totaal verbygegaan word. Die "prosedure" in die N.G.K. is 'n afbuiging van die ou Gereformeerde lyn, en kan beswaarlik tuisgebring word onder die "Gereformeerde stelsel van kerkregering", soos in die titel van Geldenhuis se boek gepre-tendeer word.

Hierdie reeling in die N.G.K., dat ampsdraers deur die *ring* getug word, is na my mening 'n noodwendige konsekwensie van die *presbiteriaanse* standpunt, soos veral deur James Bannerman vertolk. Volgens hom is 'n predikant nie slegs prediker en regeerder in die plaaslike kerk nie, maar in die hele "universele" kerk (1974, p. 318). In die N.G.K. word 'n predikant ook amptelik verklaar tot "lid van die Ring".

T. H. N. Sadler probeer hierdie prosedure in die N.G.K. as gereformeerde voorstel (1979, p. 95). Tog voel hy ook aan dat hier wel 'n afbuiging van die ou gereformeerde lyn is. Hy sê: "Die gebrek in hierdie reeling is egter dat in die praktyk die gemeente of kerkraad 'n passiewe rol speel. By optrede teen 'n leraar kan dit tot konflik lei (p. 95–96, voetnota 11). Hy pleit ook daarvoor dat die ring moet poog om sover moontlik die instemming en samewerking van die gemeente en kerkraad met die tughandeling te verkry, anders kan die uitspraak van die ring vervreemding by hulle wek, tot groot nadeel van die kerk (p. 82).

5.4 *Regte siening*

Ooreenkomstig art. 30 K.O. mag geen meerdere vergadering, selfs geen klassis, met die tug oor ampsdraers begin, tensy die mindere vergadering hierin in gebreke gebly het nie (Bos, 1950, p. 308).

Wanneer 'n mindere vergadering weier om geregverdigde en noodsaaklike tug oor 'n ampsdraer toe te pas, het die meerdere vergadering, in die lig van art. 30 K.O. kom die reg en die plig om die saak in behandeling te neem. Die saak kan dan nie deur die mindere vergadering afgehandel word nie, as gevolg van sy *onwil*.

Volgens art. 30 K.O. is dit dus noodsaaklik dat daar altyd eers duidelik uitgemaak sal word of 'n betrokke saak glad nie deur 'n mindere vergadering afgehandel kan word, voordat die meerdere vergadering dit in behandeling neem nie. Dit geld ook in geval van appèl. As 'n meerdere vergadering in 'n appèlsaak uitspraak gee, met die effek dat tug oor 'n ampsdraer uitgeoefen moet word, moet daar altyd eers geпоog word dat die mindere vergadering(s), wat volgens art. 79 K.O. daarvoor aangewys is, die tug uitoefen. Eers in geval van weiering, of werklike onmag by so 'n mindere vergadering, kan die meerdere vergadering sy tugreg uitoefen.

'n Belangrike Skrifbeginsel wat hier in ag geneem moet word, is dié in Galasiërs 6 : 1, 2: "Broeders, as iemand ewenwel deur een of ander misdaad oorval word, moet julle wat geestelik is, so een reg help met die gees van sagmoedigheid, terwyl jy op jouself let, dat jy ook nie ver-soek word nie. Dra mekaar se laste en vervul so die wet van Christus."

Kerke, wat een is in Christus en saamgebind is in kerkverband, is verplig om mekaar te hulp te kom, ook in die belangrike saak van tug oor ampsdraers.

As art. 79 K.O. dus gelees word in die lig van art. 30 K.O., kan beweer word dat die *kerkraad* tug met die gesagvolle hulp van die *ander kerke* (in die kerkverband), wat in meerdere vergaderings byeenkom. Per slot van sake is dit nie 'n kwessie van of die kerkraad of die meerdere vergaderings wat tugreg het nie. So 'n redenasie gaan uit van die bipolêre gesagsbegrip, waar kerkraad en meerdere vergaderings *teenoor* of *naas* mekaar gestel word.

Die regte siening behels dus die volgende:

- as meerdere vergaderings, onder "normale" omstandighede, die tug uitoefen met verbygang van die plaaslike kerkraad, is dit blatante kollegialisme;
- die kerkraad oefen sy tugreg in *medewerking* met die ander kerke, wat in meerdere vergaderings byeenkom, uit. Die meerdere vergaderings is egter nie hoëre besture, wat die kerkraad vervang nie;
- in geval van onmag, wanbestuur of ongeneeslike bederf word die tug uitgeoefen deur die meerdere vergadering in *samewerking met die "gesonde" deel van die kerkraad*, waar die tugaksie begin;
- slegs in abnormale omstandighede, soos byvoorbeeld totale bederf by die *hele* kerkraad, tree die meerdere vergaderings, sonder die kerkraad, met tugoefening op. Selfs in so 'n geval, egter, sal die saak *gewoonlik* as 'n klag by die *kerkraad* ingedien word, kragtens art. 30 K.O. Indien die kerkraad weier om op te tree, kom die saak langs die weg van appèl (art. 31 K.O.) by die meerdere vergadering in behandeling.

Die beginsel van art. 30 K.O. bepaal dus die inisiatief, uitoefening en omvang van die tugreg van meerdere vergaderings.

By die tugreg van meerdere vergaderings kom ook nog die volgende probleme na vore: of meerdere vergaderings 'n hele kerkraad kan afsit; of meerdere vergaderings ekskommunikasiereg besit; of meerdere vergaderings 'n gemeente uit die kerkverband kan sit; of, in geval van wanbestuur en bederf by die kerkraad, die reelende of besturende mag op die *gemeente* terugval. Aangesien hierdie vrae nie so sterk van toepassing is op hierdie onderwerp nie, gaan ek nie verder daarop in nie. U sal dit in my proefskrif kan nalees.

Tug oor leer en lewenswandel

Die tug oor die leer en die tug oor die lewe is die een so belangrik as die ander. Die twee mag ook nooit van mekaar geskei word nie, veral gedagtig aan die *doel* van die tug oor ampsdraers. Leer en lewe, asook die sondes wat ten opsigte daarvan gepleeg word, kan egter van mekaar *onderskei* word. In art. 80 K.O. word sondes ten opsigte van leer en lewenswandel genoem.

1. *Tug oor lewenswandel*

Jesús Christus stel in Mattheüs 5 die Wet, as openbaring van die wil van God, tot maatstaf en rigsgnoer vir die Godsvolk van die Nuwe Testament. Die Wet moet dus ook as kriterium gebruik word by die toepassing van die kerklike tug. Aangesien diegene, wat die tug moet toepas, egter nie by magte is om oor die verborge *gesindhede* te oordeel nie, kan die tug slegs toegepas word waar die sonde in leer of lewe openbaar word.

In 1 Korinthiers 3 : 16, 17, tipeer die apostel Paulus die kerk as 'n heilige tempel van God. Dit geld in verskerpte mate van die ampsdraers,

wat onberispelike voorbeelde vir die gemeente moet wees (1 Timótheüs 3 : 2; Titus 1 : 6, 7; vergelyk 1 Timótheüs 4 : 12).

Waar die Skrif dan pertinente sondes aantoon as tugwaardig, *geld dit per implikasie dubbel-swaar in die geval van ampsdraers*.

Die verpligting tot tugtoepassing in geval van 'n sondige lewenswandel van ampsdraers kan duidelik afgelei word uit Skrifgedeeltes soos *1 Korinthiers 5 : 11* (waar hoerery, gierigheid, afgodery, kwaadspreek, dronkenskap en rowery as strafwaardige sondes aangedui word); *1 Korinthiers 6 : 10 en Galásiërs 5 : 19–21* (waar Paulus 'n hele aantal verwerplike sondes noem as "werke van die vlees" en sê dat dié wat sulke dinge doen, die koninkryk van God nie sal beërwe nie. Hieruit vloei logies voort dat diegene wat hieraan skuldig is, met die *sleutels* van die koninkryk van God *uitgesluit* moet word); *Handelinge 6 : 3; 1 Timótheüs 3 : 2–4 en 8–9, 12; 4 : 12–16; 6 : 11; en Titus 1 : 5–9* (waar verskillende vereistes gestel word waaraan 'n ampsdraer in sy lewe moet beantwoord); *1 Petrus 1 : 15–16* ("... Wees heilig, want Ek is heilig").

Art. 80 K.O. sê dan ook tereg dat al die sondes en misdade, wat die bedrywer by die wêreld en die kerk eerloos maak, skorsing in of afsetting uit die diens verdien.

2. Die noodsaaklikheid van leertug

Die gemeente van die lewende God is "'n pilaar en grondslag van die waarheid" (1 Timótheüs 3 : 15). Die gemeente moet Gods Woord ongesonde bewaar en suiwer bely en preek. In Galásiërs 1 : 8 sê Paulus dat die dwaalleraars nie in die gemeente geduld mag word nie: "Maar al sou ons of 'n engel uit die hemel julle 'n evangelie verkondig in stryd met die wat ons julle verkondig het, laat hom 'n vervloeking wees!" Paulus praat hier dus van 'n baie strengere straf as die kerklike tug oor ampsdraers. In die "Today's English Version" word die "anathema estoo" vertaal met "may he be condemned to hell!" Dit spreek dus vanself dat die tug oor ampsdraers en, by verharding, die ekskommunikasie, in so 'n geval toegepas moet word.

Op talle plekke lê die Skrif baie sterk nadruk op die suiwere leer en Belydenis. 'n Paar voorbeelde is: *Efésiërs 4 : 14* (sodat ons nie meer kinders sou wees nie wat soos golwe geslinger en heen en weer gedryf word deur elke wind van lering); *1 Timótheüs 1 : 10* (Paulus wys op verskillende sondes wat met die gesonde leer in stryd is); *Titus 1 : 9* ('n opsiener moet vashou aan die betroubare woord wat volgens die leer is); *Hebreërs 13 : 9* (die lesers moet nie rondgeslinger word deur allerhande en vreemde leringe nie); *II Johannes 9* (wie nie in die leer van Christus bly nie, hy het God nie).

Skrifgedeeltes wat meer pertinent die dwaalleer as tugwaardige sonde uitwys, is onder andere die volgende: *Galásiërs 1 : 8, 9* (Paulus se wens dat iemand wat 'n ander evangelie verkondig as wat hy verkondig het, 'n vervloeking moet wees; – kyk die begin van hierdie onderafdeling, waar hierdie teks bespreek is); *II Petrus 2 : 1, 3, 12, 13* (die valse profete bring 'n vinnige verderf oor hulleself. Die oordeel oor hulle is "van lankal af nie werkeloos nie". Hulle sal in hulle verdorwenheid te gronde gaan en die loon van die ongeregtigheid ontvang); *II Joh. 10* (iemand wat nie die leer van Christus bring nie, moet nie in die huis ontvang of gegroet word nie); Grosheide (1952, p. 32) noem dit "leertucht in optima forma"; (*Openbaring 2 : 14, 15, 16* (as die gemeente van Pérgamus nie optree

teen die aanhangers van die leer van Bileam en die Nikolaiëte nie, sal Christus Self kom om teen hulle oorlog te voer met die swaard van sy mond); *Openbaring 2 : 20* (die gemeente van Thiatire mag die vrou Isébei nie langer toelaat om te leer nie – vergelyk vers 24).

Die suiwere leer is vir die kerk van lewensbelang. Sonder die suiwere leer kan die kerk nie ware kerk wees nie (vergelyk N.G.B. art. 29).

Daarom moet die kerk nougeset waak oor die suiwere leer en Belydenis, veral by proponente en bedienaars van die Woord. Hier verwys ek slegs na artt. 4, 5, 9, 44, 53–54, 79–80 K.O.

Wat die Belydenis betref, merk H. Bouwman (1912, p. 183) op dat die kerk van die begin af Belydenis-kerk gewees het. Die kerk het deur die opstel van sy Belydenis volstrekt nie bedoel om die Heilige Skrif kragtelos te maak nie. Hy het niks anders beoog as om uit te spreek wat die Skrif oor bepaalde sake leer nie. Bowendien stel die kerk die Belydenis nie naas of bo die Skrif nie, maar onder die Skrif. Die kerk bely dat die Belydenis aan die Skrif getoets moet word, want die Skrif is die enigste reël van geloof en lewe.

'n Gereformeerde Belydenisskrif wil niks anders as 'n "repetitio Sacrae Scripturae" ('n herhaling van die Heilige Skrif) wees nie. Dit gee dus 'n suiwere deerspieeling van die geopenbaarde waarheid van God. Hiersonder kan dit geen geloofsbelydenis, leerboek of leerreël wees nie en dit kan nog veel minder gesag, as teken van eenheid, besit (Schokking, 1902, p. 187–188; vergelyk De Klerk, 1954, p. 24).

Daarom word dit onderteken *omdat* dit met die Skrif ooreenstem, en nie *in sover* dit met die Skrif ooreenstem nie. Die bedoeling met die ondertekening van die Formuliere van Eenheid was dat die kerk 'n waarborg sou hê dat die ampsdraers van harte die regte leer toegedaan was. Sonder hierdie grondslag was daar geen samewerking moontlik nie. Toe dit egter geblyk het dat sommige wat onderteken het, nie hierdie betekenis aan hul handtekening geheg het nie, was dit nodig om duidelik uit te spreek wat die krag van hierdie ondertekening was. Dit is gedoen in 'n ondertekeningformulier.

Ondertekening van die Belydenis deur 'n ampsdraer het dus slegs dié doel dat die kerk 'n waarborg sou hê dat so 'n ampsdraer by die waarheid van Gods Woord, soos weergegee in die Belydenisskrifte, sal bly. (Hier verwys ek na die belangrike en interessante polemieë tussen wyle ds. J. V. Coetzee en wyle prof. S. P. Engelbrecht in 1943–1947).

Binding aan die Belydenis, met juridiese krag, is vir die voortbestaan van die ware kerk in hierdie leuenagtige wêreld van kardinale belang. Dit is deel van die totale stryd tussen die God van waarheid en die vader van die leuen, Satan. Daarom het Jesus ook so hartstogtelik vir sy kinders tot sy Vader gebid: "Heilig hulle in u waarheid; u Woord is die waarheid" (Johannes 17 : 17).

Daardie kerk, wat die Woord van God en die suiwere leer losgelaat het, kan geen kerk meer wees in die Skriftuurlike sin van die woord nie. Dit kan miskien nog bly voortbestaan as 'n "godsdienstige" organisasie, maar dit kan geen openbaring van die liggaam van Christus wesen nie. Want Hy is die weg en die *waarheid* en die lewe (Johannes 14 : 6).

Dit maak suiwere leer en Belydenis, Belydenis-binding en leertug vir die voortbestaan van die ware kerk so belangrik.

Die binding aan die Belydenis is vir die Gereformeerde Kerke egter nie absoluut nie. Die Belydenis word nie onfeilbaar geag nie. Die Gereformeerdes wil nie 'n dooie, verstarde, onbeweeglike leer hê waaraan niemand mag roer nie. Intendeel wil hulle 'n lewende waarheid hê, en tewens 'n gemeente wat leef uit die waarheid en wie se lewe instem met die Belydenis van die kerk. Daarom het hulle steeds met betrekking tot die leertug 'n sekere ruimte gelaat. Drieërlei moes hiervoor dien: die reg om *beswaarskrifte* in te dien, die *vryheid van profesie* (die sg. "libertas prophetandi") en die *verdraagsaamheid* (die sg. "toleransie"). Hierdie 3 dinge mag egter nooit lei tot die sanksionering van dwaalleer nie. Die leertug moet ten alle tye streng gehandhaaf word.

Interessantheidshalwe verwys ek hier na Van Ruler en die Gereformeerde Kerken in Nederland.

Van Ruler (1972, p. 137, 143, 144–146) is sogenaamd beslis ten gunste van leertug. Tog noem hy dit 'n vraagstuk, terwyl hy van mening is dat daar in die kerk ruimte moet wees vir die eksperiment – iets wat na my mening *moet* lei na chaos en onsekerheid en totale ongeloof!

Die G.K.N. het, byvoorbeeld in die geval van Kuitert, die leertug prakties nek-om gedraai met die ongegronde onderskeiding van "judiese" en "justisiële" leertug (G.K.N., 1971 en 1972 a, p. 213–214; 1971 en 1972 b, p. 140–141). Hoewel die Sinode van Zwolle, 1977–1979, hierdie onderskeiding verwerp het (G.K.N. 1977–1979 a, p. 40–45, art. 71; 1977–1979 b, p. 89, Bijlage 15) is daar tog nie leertug oor Kuitert e.a. toegepas nie.

Toelating tot die bediening van die Woord

Die belangrikheid van die suiwer leer en Belydenis, asook die onmisbaarheid van binding aan die Belydenis vir die voortbestaan van die ware kerk, het noodsaaklikerwys ook implikasies vir die toelating tot die bediening van die Woord.

By die bediening van die Woord gaan dit nie eerstens om geleerdheid, gewildheid of uiterlike begaafdheid nie. Dit gaan in die eerste en laaste plek om die *roeping*.

Art. 3 K.O. praat egter van *beroeping en toelating*. Hierdie beroeping en toelating word dan in art. 4 K.O. gereël. In hierdie *toelating* tot die diens van die Woord neem die ondersoek na leer en lewe 'n baie belangrike plek in. Toelating om die Woord van God in 'n Gereformeerde kerk te bedien mag dus nie plaasvind voordat daar bevredigende bewys gelewer is van suiwerheid in die leer en vroomheid in die lewenswandel nie. Dit word vasgestel deur die aangewese meerdere vergadering.

In hierdie lig moet ook art. 9 K.O. beoordeel word. Daarin word gereël dat predikers, wat uit ander kerke (nie van dieselfde kerkverband nie) of een of ander sekte aansluit, nie tot die diens van die Woord toegelaat sal word nie, behalwe met groot versigtigheid en ná 'n deeglike proeftyd. "Kanselruil" tussen predikante van kerke, wat nie in kerkverband met mekaar leef nie, is dus uitgesluit. (Vergelyk hier Van der Linde, 1977/8, Deel I, p. 18, by art. 9).

Geen kerkraad mag 'n predikant van 'n kerk buite die eie kerkverband toelaat om die Woord van God in die betrokke plaaslike Gereformeerde kerk te bedien nie. Ook mag geen kerkraad sy predikante verlos om Gods Woord in 'n kerk te bedien buite die eie kerkverband nie.

Die nougesette waaksaamheid ten opsigte van die suiwerheid van leer by die toelating tot die diens van die Woord is baie belangrik as 'n voor-komende maatreel in die proses van die toepassing van leertug. Voor-koming is ook in hierdie opsig beter as genesing.

1. Toepassing in die praktyk

Ter inleiding van hierdie afdeling word die volgende stellings gemaak:

- Die tug oor ampsdraers bestaan uit vermaning en/of skorsing en/of afsetting.
- Art. 81 K.O., waar die onderlinge vermaning van ampsdraers gereel word in gevalle waar nog nie volgens art. 79 K.O. geskors en afgesit moet word nie, is 'n maatreel wat juis die tug volgens art. 79 K.O. wil voorkom.
- In elke besondere geval sal deur die bevoegde vergadering besluit moet word hoe ver die tug deurgevoer moet word, afhange van die aard van die sonde en die teenwoordigheid van berou al dan nie. Hier moet ook melding gemaak word van die dissiplinêre voorlopige skorsing volgens art. 79 K.O., asook van die *nie-dissiplinêre* voorlopige skorsing; laasgenoemde word nie eksplisiet in art. 79 K.O. genoem nie, maar vloei tog logies uit bepaalde omstandighede voort, byvoorbeeld waar 'n kerkraad nie tyd het om 'n beweerde oortreding te ondersoek voordat so 'n ampsdraer sy ampsfunksie verrig nie. (Vergelyk hiervoor H. Bouwman, 1912, p. 267; Rutgers soos weer-gegee deur De Jong, 1918, p. 108–109; Janssen, 1963, p. 35; Kamphuis, 1966, p. 132).
- Art. 79 K.O. gaan uit van die skriftuurlike onderskeid tussen geheime en openbare sondes, ten spyte van die tekskritiese probleem in Mattheüs 18 : 15.
- Omdat die begrip "growwe sonde" baie relatief is, gee artt. 79 en 80 K.O. 'n nadere omskrywing van "growwe sondes wat skorsing in of afsetting uit die diens verdien", sonder dat daarmee 'n volledige kasuïstiese katalogus van moontlike tugwaardige sondes opgestel word – iets wat in elk geval onmoontlik en onnodig is. In die lig van die vereistes, waaraan 'n ampsdraer volgens die Skrif moet beantwoord (1 Timótheüs 3 en Titus 1), kan gesê word dat enige sonde, waardeur 'n ampsdraer homself die amp onwaardig maak, 'n "growwe" sonde is wat skorsing of afsetting verdien.

2. Hoe kom 'n tugsaaak ordelik ter tafel?

Hier moet weer beklemtoon word dat *enige* tugsaaak, ook teen 'n ampsdraer, deur die *kerkraad* (d.i. die *ouderlinge*, volgens art. 37 K.O.) hanteer word, en nie deur die kerkraad saam met die diakens, soos ten onregte deur Kruger (1966, p. 467) beweer word nie.

'n Kerkraad mag ook 'n tugsaaak teen 'n ampsdraer ter tafel neem, selfs al is daar geen klag van *buite* die kerkraad ingedien nie. 'n Saak kan byvoorbeeld by die hele kerkraad of by die meerderheid van die kerkraad só openbaar en só duidelik wees dat daar geen noodsaaklikheid bestaan vir klaers van buite nie. Die kerkraad moet die saak dan, kragtens die openbaarheid en duidelikheid daarvan, ter tafel neem. Die kerkraad konstateer dan, op grond van eie kennis, die sonde self, asook die tyd en plek waar en wanneer dit begaan is. Die beskuldigde ampsdraer word dan daarmee gekonfronteer. Dit kom dus daarop neer dat die kerkraad self die klag opstel.

Wanneer daar egter wel 'n klag van *buite* die kerkraad aanhangig gemaak word, is daar 'n baie belangrike Skrifbeginsel wat deeglik in ag geneem moet word *voordat* 'n kerkraad so 'n klag ter tafel mag neem. Hierdie beginsel word gevind in 1 Timótheus 5 : 19: "Moenie 'n beskuldiging teen 'n ouderling aanneem nie, behalwe op die getuienis van twee of drie."

Hier maak Paulus die *algemene* beginsel van Deuteronomium 19 : 15 (vergelyk 17 : 6) *spesiaal* van toepassing op ouderlinge (en per implikasie dus ook op diakens). Die ampsdraers word dus *in besonder* beskerm teen kwaadwillige beskuldigings.

Die woord "aanneem" beteken dat daar nie eens *aandag* gegee mag word aan 'n beskuldiging teen 'n ampsdraer wat nie deur twee of drie getuies gestaaf word nie. "*Op*" die getuienis van twee of drie beteken, in vergelyking met die gedagtegang van Deuteronomium 19 : 15, dat die twee of drie getuies inderdaad self ook die klag ondersteun. (Kyk Bouma, 1942, p. 192-193; Strathmann, 1967, p. 490; H. Bouwman, 1912, p. 266; 1934, p. 661-662; Jansen, 1913, p. 333; Van der Linde, 1977, p. 21).

3. *Voorlopige skorsing*

"As ampsdraers 'n openbare growwe sonde bedryf . . ."

Hierdie bewoording van art. 79 K.O. gaan van die veronderstelling uit *dat* daar reeds deur die kerkraad, deur middel van 'n *voorlopige* ondersoek, met 'n redelike mate van sekerheid die *moontlikheid* van skuld by die aangeklaagde ampsdraer vasgestel is. Daar is dus reeds 'n "prima-facie"-saak uitgemaak dat die klag *waarskynlik* gegrond en gewigtig is.

Die regte prosedure is dus soos volg: indien daar 'n beskuldiging of klag teen 'n ampsdraer by die kerkraad aanhangig gemaak word, moet eers vasgestel word of dit *formeel* in orde is. Indien wel, moet die kerkraad, deur middel van 'n *voorlopige* ondersoek van die *inhoud* van die beskuldiging of klag, sekerheid verkry dat dit sodanig gegrond is dat hy verder daarop moet ingaan. As dit *nie* behoorlik gegrond is nie, gaan die kerkraad vanselfsprekend nie met die saak voort nie.

Indien dit egter *wel* behoorlik gegrond is, moet so 'n ampsdraer deur die kerkraad *dadelik voorlopig* in sy diens geskors word. Dit gebeur dus nog voordat die hulp van 'n naburige kerkraad ingeroep word.

Hierdie *voorlopige* skorsing is alreeds 'n *voorlopige* dissiplinêre maatreël deur die kerkraad, 'n voorlopige tughandeling wat beteken dat so 'n ampsdraer verbied word om enige ampsfunksies te verrig. Nadruk moet hier gele word op die *voorlopigheid* van die ondersoek en die skorsing. Die kerkraad gaan nie *in besonderhede* op die beskuldiging of klag in nie en skors ook nie *finale* nie. Dit is die bevoegdheid van die kerkraad saam met die naburige kerkraad of kerkrade, wat so gou as moontlik die saak moet behandel.

'n Beginsel wat ten alle tye gehandhaaf moet word, is dat 'n aangeklaagde ampsdraer ten volle ingelig moet word oor die inhoud van die aanklag teen hom. Alle benodigde dokumente, notules, ens. moet, sover moontlik, beskikbaar gestel word.

4. *Hulp van die kerkverband*

Wanneer die voorlopige skorsing toegepas is, moet die hulp van een of twee naburige kerkrade ingeroep word, wat elkeen deur 'n kommissie,

bestaande uit die predikant of konsulent en minstens twee ouderlinge verteenwoordig word.

Die plaaslike kerk is en bly verantwoordelik vir die tugtoefening. Die kerke het egter geoordeel dat dit 'n las is wat só swaar is dat dit ten minste met die naburige kerkraad saamgedra moet word. Só word misbruik en willekeur uitgeskakel, terwyl die objektiwiteit en suiwerheid van oordeel verseker word. (Kyk Van der Linde, 1977, p. 23; Greijdanus, 1937, p. 343; Kamphuis, 1966, p. 135 – 136; Janssen, 1963, p. 22 – 23).

Hierdie vergadering, wat in wese 'n "classis contracta" is, moet dan besluit of 'n ouderling of diaken slegs geskors of ook afgesit moet word. In die geval van 'n predikant het hierdie vergadering slegs die reg om te skors. Die beslissing oor afsetting van 'n predikant berus by die klassis, met advies van die deputate van die partikuliere sinode. Die rede hiervoor is nie omdat predikante 'n hoer rang het as ouderlinge en diakens nie, maar bloot omdat daar by die afsetting van 'n predikant soveel meer op die spel is en dit soveel meer ingrypend is as in die geval van ouderlinge en diakens.

5. Die verskillende tugmiddels

Reeds eerder is daarop gewys dat die tugmiddels vermaning en/of skorsing en/of afsetting is. Oor die vermaning is reeds gehandel.

Die volgende is hier verder van belang:

- Elke geval moet deur die bevoegde vergadering volgens eie omstandighede behandel word.
- Skorsing beteken 'n tydelike opskorting van die ampswerk en het gewoonlik betrekking op *alle* ampswerk. Dit word gewoonlik toegepas in geval van minder ernstige oortredings. Na verloop van die vasgestelde tydperk van skorsing moet die gesamentlike vergadering weer oor die skorsing handel. Na bevind van sake kan die skorsing dan ophef of verleng word, of daar kan oorgegaan word tot afsetting.
- Gedurende die tyd van sy skorsing mag die traktement van 'n predikant nie geheel of gedeeltelik van hom weerhou word nie.
- Wanneer 'n predikant geskors is, moet daarvan vertroulik aan alle kerke in die kerkverband kennis gegee word. Anders kan dit gebeur dat 'n geskorste predikant op uitnodiging in ander kerke kan optree met Woord- en sakramentsbediening, of dat hy selfs beroep kan word.
- Afsetting is 'n oneervolle uitsetting uit die amp self. By *skorsing* word die *regte tot bediening van die amp* die ampsdraer ontnem, en by *afsetting* word die *amp self* ontnem.
- Soos in die geval van die "classis contracta", vergader die klassis en die deputate van die partikuliere sinode gesamentlik, maar hulle stem afsonderlik. As die klassis en die betrokke deputate nie kan ooreenstem nie, word die saak vir beslissing na die partikuliere sinode verwys.
- Vir die tug oor predikante, wat nie lidmate van hul "roepende" kerke is nie, byvoorbeeld emeriti, wat hulle elders gaan vestig, asook die tug oor teologiese professore, word verwys na die toepaslike besluite van die Nasionale Sinodes van 1970 en 1973.

6. Die verhouding tussen die tug oor ampsdraers en die "gewone" tug

Op die vraag of 'n ampsdraer, wat geskors en/of afgesit is, vanselfsprekend ook onder die "gewone" tug volgens artt. 76 en 77 geplaas moet

word, moet beslis ontkenend geantwoord word. Elke geval moet afsonderlik beoordeel word. Dit sal van baie faktore afhang, waaronder die aard van die sonde, die aanstoot wat gegee is en die berou (of afwesigheid daarvan) by die sondaar.

As 'n ampsdraer geskors en afgesit is weens 'n sonde wat by 'n gewone lidmaat die afsnyding verdien, lei die skorsing en afsetting egter logies tot afhouding van die nagmaal.

Indien 'n ampsdraer volgens art. 79 K.O. *asook* volgens artt. 76 en 77 K.O. getug moet word, moet die tug oor ampsdraers volgens art. 79 K.O. *eers* toegepas word. Daarna moet oorgegaan word tot die "gewone" tug volgens artt. 76 en 77 K.O. Slegs in hoogs uitsonderlike gevalle kan die toestand ontstaan dat 'n ampsdraer van die nagmaal afgehou word *terwyl hy nog in die amp staan*. Dit kan byvoorbeeld gebeur wanneer 'n ampsdraer op die Saterdag, voorafgaande aan die Sondag waarop nagmaal gevier word, 'n tugwaardige sonde begaan. Dit kan ook gebeur wanneer 'n ampsdraer reeds *geskors*, maar nog nie uit die amp *afgesit* is nie.

7. Artikels 11 en 79 K.O.

In art. 11 K.O. word daarvoor voorsiening gemaak dat 'n kerkraad, met goedkeuring van die klassis en advies van die deputate van die part. sinode, sy predikant mag ontslaan as hy nie meer met sien in die gemeente kan dien nie.

Nadruk moet daarop gelê word dat in art. 11 K.O. geen *tugoptrede* gereël word nie; daarom mag hierdie artikel ook nie geïmplementeer word in geval van 'n tugwaardige afwyking by 'n predikant om só art. 79 K.O. te omseil nie. Ook mag art. 11 K.O. nie gebruik word in die plek van art. 12 K.O. nie, byvoorbeeld waar 'n predikant nie oor die nodige ampsgawes beskik nie.

Die situasie waarvoor art. 11 K.O. voorsiening maak, kan getipeer word as 'n situasie waar die predikant nog steeds die *inwendige* roeping (die begeerte tot die bediening, ens.) voel; maar daar het probleme rondom die *uitwendige* roeping, sy verbondenheid aan die plaaslike kerk, ontstaan. Dit is dus (nog) nie 'n saak wat onder art. 12 K.O. tuishoort nie.

In so 'n geval moet kerkraad en predikant deur gesamentlike oorleg en wedersydse instemming tot die gevolgtrekking kom dat die band tussen predikant en gemeente, *in albei se belang*, verbreek moet word. Die finale beslissing hieroor berus egter by die klassis en die deputate van die partikuliere sinode.

Indien só besluit sou word, is die logiese gevolg dat daar gepoog moet word om vir die predikant 'n ander *uitwendige* roeping, dus 'n beroep na 'n ander plaaslike kerk, te kry. Die predikant word dan van sy ampspilte in die gemeente onthef *met volle behoud van traktement en voordele*, omdat hy nog steeds predikant van daardie gemeente is.

Hiervan word dan aan die verskillende kerke in die kerkverband kennis gegee. As gevolg van die oortuiging dat hy wel in 'n *ander* gemeente nog met sien kan arbei, word hy vir beroeping na 'n ander gemeente aanbeveel.

Omdat so 'n toestand nie vir 'n onbepaalde tyd kan voortduur nie, moet daar 'n keerdatum vasgestel word, voor welke datum die predikant 'n beroep moet kry en tot op welke datum hy deur die gemeente versorg moet word.

Indien hy nie binne die vasgestelde tyd 'n beroep ontvang nie, mag hy nie geskors en afgesit word nie, aangesien dit brutale regs krenking sou wees. In so 'n geval moet aanvaar word dat sy roeping as sodanig verval het en hy volgens art. 12 K.O. moet oorgaan tot 'n ander lewensstaat. Hierdie siening is gebaseer op die standpunt dat die roeping as sodanig slegs kenbaar is aan die ooreenstemming van die inwendige en uitwendige roeping.

Ek wil egter ernstig waarsku dat ontslag volgens art. 11 K.O. slegs in hoogs uitsonderlike omstandighede oorweeg moet word. Dit moet ook met die allergrootste deernis en versigtigheid hanteer word.

8. Tug in geval van eiewillige ampsneerlegging

Tussen die begrippe "eiewillige ampsneerlegging" en "trouelose diensverlating" bestaan daar 'n terminologiese verskil. (Kyk Visser, 1973, p. 316–317). Wanneer 'n persoon eiewillig sy amp neerië, loën hy sy inwendige roeping. Hiermee het hy ook self eensydig alle ampspligte afgeleë en alle ampsregte prysgegee. Dit kan hom dus nie meer deur skorsing en afsetting ontnem word nie. Hy kan slegs getug word volgens artt. 76 en 77 K.O. 'n Verbintenis, wat in sy wese tweesydig is, is eensydig en eiewillig verbreek. Die Skrif sê dan ook dat eiewilligheid sonde is (1 Samuel 15 : 23).

Eiewillige ampsneerlegging mag egter nie slegs met kennisname afgehandel word nie. Omdat die uitwendige roeping van die kerk uitgaan, moet deur die kerk beslis word dat die eiewillige daad die reg om die betrokke dienswerk uit te oefen, beëindig het. Dit word volgens die kerkordelike weg in artt. 79 en 80 K.O. gedoen: in die geval van 'n predikant voorlopig deur die kerkraad en finaal deur die klassis en deputate van die partikuliere sinode. In die geval van 'n ouderling of diaken geskied dit voorlopig deur die kerkraad en finaal deur die "classis contracta".

So 'n persoon se amp word dus offisieel vervalde verklaar.

Jansen en Rutgers is van mening dat die egtheid van skuldbelydenis en berou by 'n ampsdraer daaruit moet blyk dat hy homself onwaardig ag om langer in die amp te bly. Hy moet dan uit sy eie ontslag uit die amp vra. In so 'n geval sal die kerkraad dit ook aan hom moet gee. (Kyk Jansen, 1913, p. 354; Rutgers, weergegee deur De Jong, 1918, p. 105).

Hierdie weg is egter onaanvaarbaar. Dit stry naamlik teen die belofte van so 'n ampsdraer dat hy hom aan die kerklike vernaming en tug sal onderwerp. Dit stry ook teen art. 79 K.O., omdat art. 79 K.O. geen voor-siening maak vir "ontslag" nie. Skuldbelydenis en berou by 'n ampsdraer vrywaar hom nie van die tug oor ampsdraers nie, maar moontlik slegs van die tug volgens artt. 76 en 77 K.O. Ook lewer hierdie weg wat Jansen en Rutgers voorstaan probleme op ten aansien van die moontlike "ontslag" self. *Eervolle* ontslag is uit die aard van die saak uitgeskakel. *Oneervolle* ontslag is in wese skorsing en afsetting. "*Gewone*" ontslag (so iets tussen eervolle en oneervolle ontslag) kom nêrens in die kerkorde voor nie.

Wanneer 'n ampsdraer sonder losmaking en attestasie uit die gemeente verhuis of gemeenskap met die kerk opsé, moet dieselfde weg gevolg word as in die geval van eiewillige ampsneerlegging, maar met uitkakeling van die tug volgens artt. 76 en 77 K.O.

9. Opheffing van die tug

Opheffing van die tug is wel moontlik, maar dit moet met groot versigtigheid gedoen word.

Wanneer daar gepraat word van opheffing van die tug, moet die regte woorde en begrippe in verskillende gevalle gebruik word. Daar kan nie van die opheffing van die tug *omvattend* gepraat word as *ampsherstel* nie. Van "*ampsherstel*" kan daar slegs in twee gevalle gepraat word:

- ná die opheffing van skorsing;
- wanneer 'n appèl, teen 'n besluit tot afsetting, by 'n meerdere vergadering slaag.

Opheffing van die afsetting van 'n ouderling of diaken (behalwe in geval van 'n suksesvolle appèl) is geen "*ampsherstel*" nie, maar dit word in praktyk gebring deur 'n *nuwe verkiesing* tot die amp volgens artt. 22/24 K.O.

Wanneer die afsetting van 'n predikant opgehef word (behalwe in geval van 'n suksesvolle appèl), geskied dit by wyse van *herberoepbaarstelling* (Visser, 1983, p. 318, art. 121, punte 3.2.2.3 en 3.2.2.4).

Oor die opheffing van skorsing sal dié vergadering, wat dit toegepas het, naamlik die kerkraad met deputate van 'n naburige kerkraad of kerkrade, moet besluit. In die geval van 'n predikant mag die advies van die klassis en deputate van die partikuliere sinode ook benodig word, hoewel dit nie in alle gevalle noodsaaklik is nie.

Opheffing van die tug en hertoelating tot die amp is dus wel moontlik. Dit mag egter nooit gedoen word sonder die oortuiging van opregte berou nie. Daar moet ook steeds ten volle rekening gehou word met die eer van God en die welsyn van die kerk.

Gelewer voor G.T.V. Pretoria, Julie 1982.

BRONNE WAARNA VERWYS IS:

- Bannerman, James, 1974. *The Church of Christ*. Volume 1, 2. Edinburgh en Carlisle, Pennsylvania, The Banner of truth trust.
- Bester, G. B. C. 1979. Beskrywingspunt Partikuliere Sinode Noord-Transvaal insake art. 79 K.O. (*In Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika*. Handeling van die veertigste sinode. p. 560).
- Biesterfeld, P. en Kuyper, H. H. 1905. *Kerkelyk handboekje*. Kampen, Bos.
- Bos, F. L. 1950. *Die order der kerk*, 's Gravenhage, Guido de Bres.
- Bouma, C. 1942. *De brieven van den apostel Paulus aan Timotheus en Titus*. (*In Kommentaar op het Nieuwe Testament*, Amsterdam, Van Bottenburg).
- Bouwman, H. 1912. *De kerkelijke tucht*. Kampen, Kok.
- Bouwman, H. 1934. *Gereformeerde kerkrecht; het recht der kerken in die practijk*. Tweede deel, Kampen, Kok.
- Bouwman, M. 1944. *Tweeërlei kerkrecht? Het zoogenaamde oude kerkrecht noch oud, noch gereformeed*. Amsterdam, Bakker.
- De Jong, J. 1918. Verklaring van die kerkenordering van die Nationale Synode van Dordrecht van 1618–1619. College-voordrachten van prof. dr. F. L. Rutgers over Gereformeed kerkrecht, Deel IV. Rotterdam, Libertas.
- De Klerk, P. J. S. 1954. *Gereformeerde simboliek*. Pretoria, Van Schaik.
- Geldenhuis, F. E. O'B. 1951. Die regsposisie van kerkraad, ring en sinode onder die Gereformeerde stelsel van kerkregering soos toegepas in die Gefedereerde Ned. Ger. Kerke in Suid-Afrika. Pretoria, Van Schaik.
- Greijdanus, S. 1937. Over vragen van gereformeed kerkverband. *De Reformatie*, 17 (42): 341–343, Julie.
- Greijdanus, S. 1938 a. Het wezen der meerdere kerkelijke vergaderingen volgens Voetius. I. *De Reformatie*, 18 (31): 281, April.
- Greijdanus, S. 1938 b. Het wezen der meerdere kerkelijke vergaderingen volgens Voetius. VIII. *De Reformatie*, 18 (38): 341–342, Junie.

- Greijdanus, S. s.j. Schriftbeginselen van kerkrecht inzake meerdere vergaderingen. Enschede, Boersma.
- Grosheide, F. W. 1952. Wat leert het Nieuwe Testament inzake de tucht; (*In Exegetica. Eerste reeks, derde deel.* Delft, Keulen).
- Jansen, Joh. 1913. Die kerkelijke tucht. Nijverdal, Bosch.
- Jansen, Joh. 1952. Korte verklaring van de kerkorde der Gereformeerde Kerken. Kampen, Kok.
- Janssen, G. 1963. Schorsing en kerkverband. Amsterdam, Buijten en Schipperheijn.
- Kamphuis J. 1966. Verkenningen III. Goes. Oosterbaan en Le Cointre.
- Kruger, L. S. 1966. Afdeling IV. Die kerklike tug. (*In Kruger. L. S., Du Plessis H. L. M., Spoelstra, B., Spoelstra, T. T. Handleiding by die kerkorde van die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika, p. 423–487. Potchefstroom, Pro Rege.*)
- Kuyper, A. 1883. Tractaat van de reformatie der kerken. Amsterdam, Hoveker.
- Nederduitse Gereformeerde Kerk. s.j. Die kerkorde van die . . . Pretoria, N.G. Kerkboekhandel.
- Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika. 1979. Wet en bepaling van die . . .
- Schokking, H. 1902. De leertucht in de Gereformeerde Kerk van Nederland tusschen 1570 en 1620. Amsterdam, Clausen.
- Spoelstra, B. 1980. Die beginsel in art. 30 K.O. *In die Skriflig*, 14 (55): 3–12, September.
- Strathmann, H. 1967. martus . . . (*In Kittel, Gerhard, ed. Theological dictionary of the New Testament, IV: 474–514. Grand Rapids, Eerdmans.*)
- Van Dellen, I. en Monsma, M. 1954. The church order commentary. Grand Rapids, Zondervan.
- Van der Linde, G. P. L. 1965. Die grondbeginsels van die presbiteriale kerkregeringstelsel. Potchefstroom, Pro Rege.
- Van der Linde, G. P. L. 1977. Kerkregering. Die kerkorde van die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika. Deel IV. Oor die kerklike tug. Artikels 71–86. (Ongepubliseerde klasdikaat – Teologiese Skool, P.U. vir C.H.O.)
- Van der Linde, G. P. L. 1977/8. Die kerkorde van die Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika. Deel I en II. (Ongepubliseerde klasdikaat – Teologiese Skool, P.U. vir C.H.O.)
- Van Es, W. A. 1946. Over de bevoegdheid tot schorsing en afzetting van ouderlingen en diakenen. Kampen, Kok.
- Visser, J. 1973. Rapport van die deputate insake studie van die hersiene kerkorde van die Gereformeerde Kerken in Nederland, losmaking van professore, eiewillige ampsneerlegging deur predikante en beroepbaarstelling van predikante wat bedank het. (*In Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika. Handeling van die agt-en-dertigste sinodale vergadering, p. 314–318.*)
- Voetii, Gisberti, 1663. *Politicae ecclesiasticae. Partis primae. Libri duo priores.* Amstelodami, ex officina Joannis à Waesberge.
- Voetii, Gisberti. 1885. *Tractatus selecti de politica ecclesiastica. Series prima.* Edidit F. L. Rutgers. Amstelodami, apud J. H. Kruyt.